

5. Syrokhman, M.V. (1999). *Vtracheni tserkvy Zakarpattia [Lost churches of Zakarpattia]*. Toronto–Uzhhorod. [in Ukrainian].
6. Vecherskyi, V.V. (2008). *Naivyznachnishi arkhitekturni pamiatky pivnichnoi Hlukhivshchyny [The most famous architectural monuments of northern Hlukhiv region]. Sivershchyna v istorii Ukrainy, issue 7, pp. 73–79.* [in Ukrainian].
7. Smolii, V. (Ed.). (2017). *Zvid pamiatok istorii ta kultury Ukrainy. Sumska oblast [A collection of monuments of Ukraine's history and culture. Sumy region]*. Kyiv. [in Ukrainian].
8. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv, m. Kyiv (dali – Ts-DIAK), f. 127, op. 1015, spr. 57.
9. Ts-DIAK, f. 127, op. 1016, spr. 53.
10. Ts-DIAK, f. 127, op. 1012, spr. 663.
11. Derzhavnyi arkhiv Sumskoi oblasti (dali – DASO), f. 1190, op. 3, spr. 268.
12. DASO, f. r-2196, op. 12, spr. 10.
13. *Religioznoye organizatsii v SSSR v gody Velikoy Otechestvennoy voyny (1943–1945 g.) (1995)*. [Religious organizations in the USSR during the Great Patriotic War (1943–1945)]. *Otechestvennoye arkhivy, 3.* [in Russian].
14. Zaika, V.V. (2008). *Sviatyni Hlukhivshchyny [Shrines of the Hlukhiv region]. Sivershchyna v istorii Ukrainy, issue 7, pp. 132–133.* [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 23.03.2020 р.
Рекомендована до друку 27.04.2020 р.*

УДК 378.4(477.52)«197»

I.B. Мошик

ДІЯЛЬНІСТЬ ГЛУХІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ В 70-ті роки ХХ СТ.

Педагогічна освіта – це відкрита система, оскільки між нею і соціальним середовищем йде постійний обмін людьми та інформацією. Саме її відкритість забезпечує динамічність функціонування і розвиток суспільства. Політичні, соціально-економічні, культурологічні чинники позначаються на освіті, на підготовці педагогічних кадрів.

На основі залучення до наукового обігу маловідомих фактів, матеріалів і документів у статті проаналізована діяльність Глухівського державного педагогічного інституту у 70-ті роки ХХ ст. з метою використання його досвіду роботи в процесі формування нової української вищої школи.

Вивчення форм, засобів та змісту науково-педагогічного процесу зазначеного вишу доповнює, уточнює і збагачує знання про перебіг освітніх процесів у вищій школі України у визначений період, дає можливість стверджувати про певну трансформацію вищої освіти у 70-ті роки, яка позначилася покращенням матеріальної бази вишів, залученням нових форм і методів роботи, поліпшенням якості викладацького складу та певного підвищення рівня престижності професії педагога. Водночас на систему вищої педагогічної освіти вплинули особливості розвитку тогочасного суспільства, зумовлені командно-адміністративними методами управління.

Розгляд розвитку теорії і практики виховання студентів на прикладі конкретного вишу і в конкретний період дає змогу об'єктивного аналізу зовнішніх соціокультурних умов, внутрішніх чинників педагогічного процесу, осмислення тенденцій та суперечностей системи в цілому, історичного аналізу логіки побудови виховного процесу, враховуючи роль, яку вони відігравали у формуванні особистості.

Дослідження питань підготовки педагогічних працівників регіональними вишами в недалекому минулому дає змогу використання досвіду їх діяльності у вирішенні проблеми престижності спеціальності та залучення до учительської професії дійсно зацікавленої, перспективної молоді.

Ключові слова: Глухівський державний педагогічний інститут, студентський контингент, навчальний процес, науково-педагогічна робота, формування особистості.

В останні роки в Україні спостерігається процес зменшення інтересу абітурієнтів до педагогічних спеціальностей. Зазвичай, вступ до педінституту ставиться не в першочерговому пріоритеті, а як остання гавань, де можна пришвартуватися на чотири-п'ять років після шкільного життя та отримати диплом про вищу освіту, який є лакмусовим папірцем престижності серед широкого загалу. Така суспільна тенденція обумовлює збільшення кількості населення з вищою освітою, однак реальне зменшення зацікавлених висококваліфікованих кадрів, які реалізують свій педагогічний потенціал, що поступово спричиняє не тільки меншовартісність професії, а й галузеві проблеми дефіциту реальних кадрів.

Дослідження питань підготовки педагогічних працівників регіональними вишами в недалекому минулому дає змогу використання їх досвіду у вирішенні проблеми престижності спеціальності та залучення до учительської професії дійсно зацікавленої, перспективної молоді.

У сучасній історичній науці проблемі підготовки педагогічних кадрів присвячена значна кількість наукових праць, в яких розкриваються різноманітні аспекти діяльності педвишів у різні періоди їх існування. Інформацію за означеною темою можна отримати у роботах І.О. Кліцакова [1], В.К. Майбороди [2;3], А.А. Абакумова [4], І.П. Ящука [5], Ю.І. Чирви [6], В.І. Белашова, М.П. Гурця, В.В. Заїки [7]. Утім, на сьогодні відсутнє цілісне історико-педагогічне дослідження, у якому в обраних хронологічних межах комплексно та системно аналізувалася діяльність конкретного вишу.

Розвиток вищої освіти в Україні у 70-х роках ХХ ст. характеризувався пошуками більш досконалих форм, термінів навчання та його змістовного наповнення. Повільно, з труднощами, але неухильно педагогіка, а за нею і освітянська практика відходили від тоталітаризму. Цьому сприяли відповідні зміни у суспільно-політичних процесах, так звана відлига, прогресивний дисидентський рух тощо. І хоча компартійна система ще досить міцно самозберігалася, зокрема й через вищу освіту, внести свіжу, творчу думку у педагогічні технології прагнули як науковці, так і передові освітяни, зокрема і викладачі ВНЗ.

Приблизно з 60–70-х років ХХ ст. почався процес поступової видозміни цілей, завдань, характеру, функцій освіти, форм її надання, ролей тих, хто навчається, і тих, хто навчає, значення освіти в житті людини й суспільства. У 70–80-х роках ХХ ст. розвиток вищої освіти в країні визначався основною тенденцією, яка була сформульована в рішеннях з'їзду КПРС – підвищити якість підготовки фахівців. У постанові ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення вищої освіти в країні» (1972) були визначені шляхи поліпшення керівництва вищими навчальними закладами та координації їхньої діяльності. У системі вищої педагогічної освіти відбувалися в цей період серйозні кількісні та якісні зміни. Тривав процес укрупнення педагогічних вишів, реорганізації інститутів, що не мали в своєму розпорядженні міц-

ної матеріальної бази та кадрового потенціалу [8].

У цей період Глухівський державний педагогічний інститут здійснював свою діяльність відповідно до вище зазначених нормативних документів та партійних настанов, «готуючись гідно зустріти 50-річчя утворення СРСР». У центрі уваги всіх підрозділів вишу була «боротьба за ідейне згуртування і поліпшення знань майбутніх учителів, ... їх тіснішого зв'язку з повсякденним життям і практикою комуністичного будівництва» [9, с. 1].

У 70-х роках суттєво покращилася матеріальна складова вишів, що позначилося і на роботі Глухівського педінституту. Були придбані нове обладнання та наочні посібники. Найкраще укомплектували кабінет естетичного виховання, придбавши музичні інструменти для духового оркестру, бандуру, електронний музичний інструмент «Гамма», саксофон «Альт» та ін. на суму 2974 крб. Зовсім не в дусі «комуністичної справедливості» був обділений кабінет марксизму-ленінізму, який отримав лише портрети партійних лідерів загальною вартістю 138 крб. Обійшли увагою і учбові майстерні, придбавши для них довбальний станок за 101 крб. Інші кабінети були укомплектовані, в середньому на суму 550 крб. Взагалі залишилися без фінансування кабінети психології, педагогіки, ручної праці та фонетичний [9, с. 3–6]. Інститутська бібліотека на той час нараховувала 141 тис. екземплярів різнопланової літератури. З огляду на того дня найкраще були забезпечені першоджерелами, підручниками та посібниками суспільні науки, найгірше – математика, педагогіка та психологія. Недоукомплектована була матеріальна база новоствореного факультету «Загальнотехнічних дисциплін та праці».

Кількісний та якісний склад науково-педагогічних працівників залишав бути кращим. За штатним розписом працювало 38 викладачів, більшість з них мали чималий педагогічний стаж, однак без належної кваліфікації. У штаті не було жодного професора чи доктора наук, лише 6 кандидатів наук (з них – 5 доцентів). Викладачами із високими званнями та ступенями краще були забезпечені кафедри марксизму-ленінізму (із чотирьох членів кафедри двоє зі ступенем) та предметно-методична комісія мов (2 викладачі). На початку 70-х років було присвоєне звання доцента кандидатам наук А.Т. Гамалію і Й.М. Казнадзею. Склали кандидатські іспити Г.С. Ковальчук і В.А. Мосіяшенко. Ще у числі викладачів було 10 осіб, які закінчили аспірантуру та частково склали кандидатські іспити і працювали над дисертаціями. Тільки 2 викладачі за віком мали до 30-ти років, із 38 викладачів 17 були членами КПРС [9, с. 8].

Наприкінці 1971/1972-го навчального року було оголошено конкурс на заміщення вакантних посад завідувачів кафедрами марксизму-ленінізму, мов і літератури, доцентів та старших викладачів кафедр по спеціальностях: історія КПРС, вища математика, рисунка геометрія і креслення, машинознавство. До МО УРСР були надіслані заявки на випускників вузів та аспірантури за спеціальностями: індивідуальна гра на музичних інструментах, фізика, фізвиховання.

На навчання до заочної аспірантури при Науково-дослідному інституті психології УРСР було направлено викладача Л.О. Дьяконець, а викладачі російської мови Є.О. Черепанова та психології М.Т. Мусяяка підвищували кваліфікацію на відповідних курсах. Також для вступу до річної аспірантури було рекомендовано старшу викладачку кафедри методики природознавства Г.В. Ковальчук та до трьохрічної аспірантури з цільовим призначенням – асистента кафедри психології М.Т. Мусяяку [9, с. 11].

У 1971/1972 навчальному році викладачами вишу було опубліковано 23 статті у журналах і наукових збірниках. Викладачі кафедри марксизму-ленінізму О.Д. Томчук, І.І. Качан, І.М. Ткачов та завідувач кабінету кафедри І.М. Ляшко працювали над редагуванням остаточного варіанту нарисів з історії міст і сіл Сумської області. З огляду на сьогодні, досягнення були мало вражаючими. Керівництво вишу, обгрунтовуючи такі показники, зазначало: «Не всі викладачі справились із тими завданнями, які вони поставили перед собою згідно планів роботи. Ряд досліджень, над якими вони працюють, ще не відповідають вимогам сучасної науки через свою дрібнотемність та неактуальність. Окремими викладачами надто розтягуються строки виконання наукової роботи (це стосується насамперед дисертантів)» [9, с. 15].

Далеко не всі викладачі вишу приділяли достатню увагу науковій роботі. Це стосувалося предметно-методичної комісії музики і співів. Так Л.О. Степанченко, А.В. Чередник, Г.П. Богданова не переймалися зазначеними проблемами, не вбачаючи перспективи в цьому напрямку діяльності. Через свій похилий вік О.Д. Гіптенко та Л.В. Дробницька також мали скромні показники.

Поряд зі штатними працівниками, в інституті викладали також 24 педагоги із погодинною оплатою (з них 9 лікарів). Зрозуміло, що наукова робота їх цікавила в останню чергу. Заклад відчував гостру проблему в кваліфікованих викладачах історії КПРС, музики і співів (по класу фортепіано та скрипки), методики викладання малювання [9, с. 20].

На початку 70-х років в інституті навчалось 296 студентів стаціонару та 635 заочників. На кафедрах і предметних комісіях, в академічних групах розроблялися заходи з урахуванням специфіки і стану їх роботи. Однак проблема відсутності навчальної літератури позначалася на рівні успішності, перш за все заочників. Студенти факультету підготовки вчителів початкових класів відчували гостру потребу у новій навчально-методичній документації і відповідних підручниках, особливо з педагогіки та історії педагогіки, були відсутні програми і посібники з методики викладання мов, нові підручники з основ природознавства, математики, із циклу музичних дисциплін. Тому викладачам кафедр доводилось самотужки вносити зміни у застарілі програми та розробляти методичні рекомендації по використанню існуючих підручників з урахуванням новітніх досягнень тогочасної педагогічної науки. Для поліпшення якості підготовки студентів почали застосовуватися технічні засоби. Лекції більш досвідчених і кваліфікованих викладачів (О.П. Романова,

Глухівський державний педагогічний інститут. 70-ті роки XX ст.

О.Д. Томчука, А.Т. Гамалія, Г.А. Кириленко, Й.М. Казнадзея та ін.) записувалися на магнітофонну плівку, а потім прослуховувалися студентами під час підготовки до занять.

У цей час партійна номенклатура зобов'язувала викладачів інститутів проводити підвищення кваліфікації керівників міста та району у формі читання лекцій із суспільних наук, тому викладачі кафедри марксизму-ленінізму Глухівського педінституту часто мали додаткове навантаження «комуністичного лекторію». Вони проводили заняття з партійними, радянськими функціонерами, керівниками промислових підприємств та головами колгоспів, читаючи їм лекції з політичної економіки, наукового комунізму, філософії, історії КПРС [9, с. 17].

Аналізуючи роботу викладацького складу, керівництво Глухівського вишу зазначало, що «глибокою науковістю, обґрунтованістю положень, використанням найновіших даних тієї чи іншої ділянки науки відзначаються лекції з наукового комунізму доцента І.Т. Качан, політекономії доцента О.Д. Томчука, дитячої літератури старшого викладача Г.С. Ковальчука, педагогіки доцента О.П. Романова, української мови доцента А.Т. Гамалія, природознавства викладача К.Д. Гончарової, анатомії і фізіології дитини в. о. доцента Г.А. Кириленко, методики природознавства старшого викладача Г.В. Ковальчук та ін.» [9, с. 20]. Однак, поряд з позитивними відгуками, зазвичай потрібно було вказувати на недоліки. Якраз під «гарячу руку» потрапляли менш досвідчені і не титузовані: «...недостатньою наполегливістю до студентів, відсутністю творчої атмосфери відзначалися заняття у викладачів: малювання О.Д. Довбиша, математики Г.П. Богданової, методики математики Л.О. Степаненко, інди-

видуальної гри на музінструменті Л.В. Дробницької» [9, с. 21]. Викладачку російської мови Є.О. Черепанову звинуватили у тому, що на практичних заняттях «не вдається до зіставлень мовних паралелей»; для викладача логопедії Л.Й. Казнадзей «характерна недостатня вимогливість до студентів, надмірне втручання у їхні відповіді, намагання підказати»; старший викладач української мови В.Є. Зленко був недостатньо вимогливий до студентів щодо ведення зошитів для практичних занять; старший викладач математики В.Ю. Раєвський «... забуває про те, що кожна лекція повинна мати педагогічне спрямування»; старший викладач методики математики В.І. Мринській вказували на «утилітарний характер» її лекцій [9, с. 23].

Водночас на системі вищої педагогічної освіти негативно позначалися особливості розвитку тогочасного суспільства, зумовлені командно-адміністративними методами управління. Навчання студентів було заангажоване ідейними догмами і відбувалося за чіткими директивними нормами. На кожній кафедрі розроблялися і здійснювалися заходи, якими передбачалися бесіди та інструктажі про те, як треба слухати і записувати лекції, як читати, вивчати і конспектувати літературні джерела, як краще організувати режим життя, роботи і відпочинку. Контроль за навчанням і самостійною роботою студентів здійснювався у групах академсектором, комсомольським бюро. Кожен викладач періодично викликав студентів на консультації, де проводив відповідні співбесіди. Студенти, які мали заборгованості, звітували про свою успішність на засіданнях відповідних кафедр і предметно-методичних комісій. Такий тотальний контроль наразі покращував якість успішності, однак суттєво

обмежував індивідуальний простір особистості, проте це мало хвилювало тогочасне керівництво.

У Радянському Союзі діяльність вищих навчальних закладів суворо регламентувалася ідеологічним спрямуванням партійних постанов і фільтрованим суспільним запитом на ту чи іншу спеціальність. У 70-ті роки ХХ ст. професія вчителя була дефіцитною. Насамперед її потребували сільські школи, де нестача педагогічних кадрів була суттєво відчутною. Незважаючи на кадровий «голод», молоді спеціалісти не поспішали повертатися до своїх домівок (адже переважна більшість випускників педвишів були саме вихідцями із села), тому була запроваджена система розподілу кадрів після випускних екзаменів. Кожен молодий спеціаліст був зобов'язаний відпрацювати три роки за місцем розподілу. Зрозуміло, що деякі випускники намагалися уникнути відпрацювання, однак більшість все ж таки змушена була проходити через «горнило загартування кадрів».

Для покращення показників комуністичного виховання серед студентського загалу проводилася політико-виховна та культурно-масова робота, яка полягала у проведенні «ленінських читань», тематичних вечорів, зустрічей з ветеранами війни і праці, походів слідами трудової і бойової слави, тематичних конференцій і літературних диспутів, дискусій, екскурсій до міст-героїв, по ленінським місцям, залученні студентів до суспільно-корисної праці. Такі заходи повинні були виховувати у тогочасного молодого покоління патріотичні покликання, ентузіазм і безапеляційне сприйняття догми підпорядкування індивідуальних потреб суспільній необхідності.

Для виховання «колективного духу» в інституті традиційно щорічно проводилися посвяти першокурсників у студенти. Вони завершувалися покладанням квітів біля пам'ятника В.І. Леніну на території закладу. Поряд з цим періодично проводилися зустрічі з колишніми випускниками та викладачами вишу, «видатними людьми нашої країни». Ці та інші заходи були однією із форм виховної роботи, що «спонукала до прищеплення любові до своєї радянської Батьківщини, до свого інституту, до обраної професії вчителя» [9, с. 34].

Важливим фактором естетичного виховання молоді була участь студентів у художній самодіяльності. Дві треті студентського складу було задіяно у хоровому ансамблі, оркестрі народних інструментів, пісенному жіночому ансамблі «Червона калина», гуртках сопілкарів, бандуристів, сольного співу, духовому оркестрі, вокальному ансамблі «Ліра», драмгуртку. За 1971/1972 навчальний рік колективами було проведено 46 концертів. У спортивних секціях (гімнастика, баскетбол, лижі, велоспорт, настільний теніс, волейбол) підвищували свій фізичний рівень 112 студентів [9, с. 40].

Ідеологічні засади виховної роботи забезпечувала кафедра марксизму-ленінізму. Її викладачі разом із бібліотечними працівниками проводили у читальному залі гуртожитку низку бесід, вечорів, диспутів, присвячених черговому з'їзду КПРС під знаком «гідної зустрічі 50-річчя утворення СРСР». Майбутні вчителі зобов'язані були володіти навичками агітаційно-масової та пропагандистської роботи.

З цією метою всі студенти четвертого курсу були зараховані слухачами школи лекторської майстерності, методики і практики агітаційно-масової роботи. Партійним бюро вишу, разом з кафедрою марксизму-ленінізму, був розроблений і затверджений план роботи зазначеної школи, відповідно до якого для студентів два рази на місяць начитувались лекції про лекторську майстерність, методику партійної пропаганди, міжнародне становище та ін. До проведення цих лекцій залучались працівники райкому партії, райкому комсомолу, провідні викладачі інституту.

При «Ленінському залі» працювала студентська школа лекторів-екскурсоводів шкільних музеїв В.І. Леніна, які зазвичай облаштовувалися у школах. Кожного року цю школу закінчувало мінімум 25 студентів. Також при виші працювала школа лекторів-атеїстів, слухачі якої виїздили в села для проведення там відповідних лекцій [9, с. 42]. Питання ідейно-виховної роботи студентської молоді були пріоритетними, тому її виконання строго контролювалося. Викладачі змушені були звітувати про проведені заходи на засіданнях кафедр, предметних комісій та факультетів.

Значна увага надавалася трудовому вихованню, яке проводилось у формі залучення студентів до сільськогосподарських робіт у колгоспах району. У поодиноких випадках «дармова робоча сила» отримувала плату. Три студентські загони вишу у 1972 р. працювали на будівництві Глухівського сирзаводу. За виконання будівельних робіт студентів відзначали грамотами, дипломами обкому та райкому комсомолу. Керівництво інституту зазначало, що «...політико-виховна і суспільно-корисна праця допомагає формувати високваліфікованого спеціаліста. Із шкіл Української РСР надходять до інституту тільки хороші відгуки про наших випускників. За останні роки в закладі не було жодного випадку аморального вчинку» [9, с. 44].

На початку 70-х років матеріально-побутові умови студентів Глухівського педінституту були кращими за попередні десятиліття. Був збудований гуртожиток на 400 місць (студентський контингент стаціонару налічував 296 осіб), тому всі без винятку були забезпечені місцем проживання. При гуртожитку, окрім читальної зали, червоного куточка, кімнати побутового обслуговування, 2-х душових, їдальні на 50 місць, були наявні кімнати для прання і сушіння білизни, 6 побутових кімнат, камера схову, ізолятор, кабінет лікаря (хоча самого лікаря чи бодай медичної сестри за штатом не було передбачено). При інституті діяв буфет на 20 місць. На думку керівництва, «це цілком задовольняло студентський колектив, враховуючи, що більшість студентів харчувались вдома та у міських їдальнях». Санітарний стан їдальні та буфету вважався задовільним, з огляду на те, що їх роботу регулярно контролювали профком, група народного контролю, рада гуртожитку. Контролюючих було більше, ніж працюючих, тому не дивно, що і забезпечення продуктами було недостатнім: особливо не вистачало овочів, молока, майже відсутніми були у продажу сосиски, дешеві сорти ковбас. Переважно вартість харчування була

доступною і не перевищувала 1 крб. на день, однак для здешевлення перші страви готувалися на відварі кісток, другі – з дешевих продуктів [9, с.46].

Натоді при інституті не існувало стаціонарних оздоровчих баз, профілакторіїв, санаторіїв, будинків відпочинку, тому під час літніх канікул студенти і викладачі оздоровлювались «самодіяльно». Кошти, які профспілка асигнувала на оздоровлення студентів, використовувалися для організації спортивно-оздоровчих туристичних походів, туристичних поїздок по Радянському Союзу, походів стежками революційної, бойової і трудової слави.

Підсумовуючи викладений матеріал, варто зазначити, що до наукового обігу введено маловідомі факти, матеріали і документи, які доповнюють, уточнюють і збагачують знання про перебіг освітніх процесів у вищій школі України у визначений період. Вони дають можливість стверджувати, що у порівнянні з попередніми десятиліттями 70-ті роки ХХ ст. позначилися покращенням матеріальної бази, залученням нових форм і методів роботи, поліпшенням якості викладацького складу та певного підвищення рівня престижності професії педагога. Водночас на систему вищої педагогічної освіти вплинули особливості розвитку тогочасного суспільства, зумовлені командно-адміністративними методами управління, які проявилися у негативних тенденціях: молодь не виявляла стійкого інтересу до професії вчителя, що обумовлювало відсутність конкурсів під час вступної кампанії у більшості педагогічних інститутів; нераціонально використовувався ресурс випускників вищих навчальних закладів. Чимало їх не з'являлося за призначенням або, попрацювавши кілька місяців, залишало школу.

Перехід від однієї педагогічної парадигми до іншої проходив у суперечливих умовах періоду стагнації у житті країни, коли ініційовані владою трансформації, спрямовані на поліпшення стану справ у вищій освіті, але слабо підкріплені матеріально-економічними ресурсами і обмежені ідеологічними рамками, призводили до формалізації змін.

ДЖЕРЕЛА

1. Кліцаков І.О. Підготовка і виховання учительських кадрів на Україні (1927–1937 рр.). *УДЖ*. 1990. № 2. С. 43–64.
2. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні: Історія, досвід, уроки (1917–1985 рр.). Київ : Либідь, 1992. 196 с.
3. Майборода В.К. Становлення і розвиток національної вищої педагогічної освіти в Україні (1917–1992 рр.): автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.01. Інст. пед.-ки АПН України. Київ, 1993. 58 с.
4. Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа : сб. док. 1917–1973 гг. / сост. А.А. Абакумов, Н.П. Кузин, Ф.И. Пузырев, Л.Ф. Литвинов. Москва : Педагогика, 1974. 560 с.
5. Яцук І.П. Виховний процес у вищих педагогічних навчальних закладах України: знахідки і проблеми (20-ті – 80-ті рр. ХХ ст.). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 416 с.
6. Чирва Ю.І. Розвиток народної освіти України (1917–1932 рр.): Історіографія проблеми: дис. канд. іст. наук: 07.00.01. Київ, 1995. 202 с.
7. Белашов В.І., Гурець М.П., Заїка В.В. Глухівський державний педагогічний інститут (1874–1994). Суми, 1994. 96 с.
8. Очерки истории школы и педагогической мысли и народов СССР 1961–1986 гг. /отв. ред.: Ф.Г. Панагин, М.Н. Колмакова, З.И. Равнин. Москва : Педагогика, 1987. 416 с.
9. Звіт про роботу Глухівського державного педагогічного інституту за 1971/1972 навчальний рік. 56 с. Документальний фонд Національного заповідника «Глухів».

Moshyk I.V. Activity of Hlukhiv State Pedagogical Institute in the 1970s.

Teacher education is an open system since there is a constant exchange of people and information between it and the social environment. It is her openness that ensures the dynamic functioning and development of society. Political, socio-economic, cultural factors affect education, training of pedagogical staff.

On the basis of the facts, materials and documents involved in the scientific circulation, the paper analyzes the activity of the Hlukhiv State Pedagogical Institute in the 1970s. In order to use his experience in the process of forming a new Ukrainian higher education institution.

Studying the forms, means and content of the scientific-pedagogical process of the above-mentioned university adds, refines and enriches the knowledge about the course of educational processes in the higher school of Ukraine in a certain period, gives the opportunity to state about a certain transformation of higher education in the 70s, which was marked by the improvement of methods, attracting new forms and methods of work, improving the quality of teaching staff and a certain increase in the level of prestige of the profession of teacher. At the same time, the system of higher pedagogical education was influenced by the peculiarities of the development of the society at that time, determined by the command-administrative methods of management.

Consideration of the development of theory and practice of education of students on the example of a specific university and in a specific period allows for an objective analysis of external sociocultural conditions, internal factors of the pedagogical process, understanding of tendencies and contradictions of the system as a whole, historical analysis of the logic of construction of the educational process, taking into account the role they played in the formation of personality.

Research into the training of teaching staff by regional higher education institutions in the recent past enables the use of the experience of their activity in solving the problem of prestige of the specialty and involvement of really interested, promising youth in the teaching profession.

Key words: Hlukhiv State Pedagogical Institute, student contingent, educational process, scientific and pedagogical work, personality formation.

REFERENCES

1. Klitsakov, I.O. (1990). *Pidhotovka i vykhovannia uchytel'skykh kadrov na Ukraini (1927–1937 rr.)* [Teacher Training and Education in Ukraine (1927–1937)]. *UZh*, 2, pp. 43–64. [in Ukrainian].
2. Maiboroda, V.K. (1992). *Vyshcha pedahohichna osvita v Ukraini: Istoriia, dosvid, uroky (1917–1985 rr.)* [Higher Teacher Education in Ukraine: History, Experience, Lessons (1917–1985)]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].
3. Maiboroda, V.K. (1993). *Stanovlennia i rozvytok natsionalnoi vyshchoi pedahohichnoi osvity v Ukraini (1917–1992 rr.)* [Formation and development of national higher pedagogical education in Ukraine (1917–1992)]. (Extendend abstract of Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
4. A.A. Abakumov, N.P. Kuzin, F.I., Puzyrev, L.F., Litvinov (1974). *Narodnoye obrazovaniye v SSSR. Obsheobrazovatel'naya shkola: sb. dok. 1917–1973 gg.* [Public education in the USSR. School: Sat. doc 1917–1973]. Moscow: Pedagogika. [in Russian].
5. Yashchuk, I.P. (2010). *Vykhovnyi protses u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: znakhidky i problemy (20-ti – 80-ti rr. 20 st.)* [Educational Process in Higher Educational Institutions of Ukraine: Findings and Problems (20's - 80's of XX Century)]. Kamianets-Podilskyi: Aksioma. [inn Ukrainian].
6. Chyrva, Yu.I. (1995). *Rozvytok narodnoi osvity Ukrainy (1917–1932 rr.): Istoriohrafia problem* [Development of Ukrainian National Education (1917–1932). Historiography of the problem] (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
7. Bielashov, V.I., Hurets, M.P., Zaika, V.V. (1994). *Hlukhivskiyi derzhavnyi pedahohichnyi instytut (1874–1994)* [Hlukhiv State Pedagogical Institute (1874–1994)]. Sumy. [in Ukrainian].
8. F.G. Panagin, M.N. Kolmakova, Z.I. Ravnin (1987). *Ocherki istorii shkoly i pedagogicheskoy mysli i narodov SSSR 1961–1986 gg.* [Essays on the history of the school and pedagogical thought and the peoples of the USSR 1961–1986]. Moscow: Pedagogika. [in Russian].
9. Zvit pro robotu Hlukhivskoho derzhavnoho pedahohichnoho instytutu za 1971/1972 navchalnyi rik. Dokumentalnyi fond Natsionalnoho zapovidnyka «Hlukhiv». Report on the work of the Hlukhiv State Pedagogical Institute for the 1971/1972 academic year. 56 p. Documentary Fund of the National Wildlife Refuge. (unpublished) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.02.2020 р.
Рекомендована до друку 10.03.2020 р.

